

A SÁRBOGÁRDI HŐSÖK TERE ÉS HŐSI EMLÉKMŰVE(I)

Deák Bora

Papp Larina

Garai Benedek Sámuel

Sárbogárdi Petőfi Sándor Gimnázium

A HŐSÖK TERE 1942-IG

századforduló: névtelen piactér

1903-30-as évek: Erzsébet tér

1930-as évek: Horthy Miklós tér

1942: Hősök tere

Sárbogárd

Községháza

A HŐSÖK TERE 1942-IG

századforduló: névtelen piactér

1903-30-as évek: Erzsébet tér

1930-as évek: Horthy Miklós tér

1942: Hősök tere

Az Erzsébet tér (piactér) a 20. század elején. Hátterben az 1908-ban átadott új községháza

ÜDVÖZLET SÁRBOGÁRDRÓL.

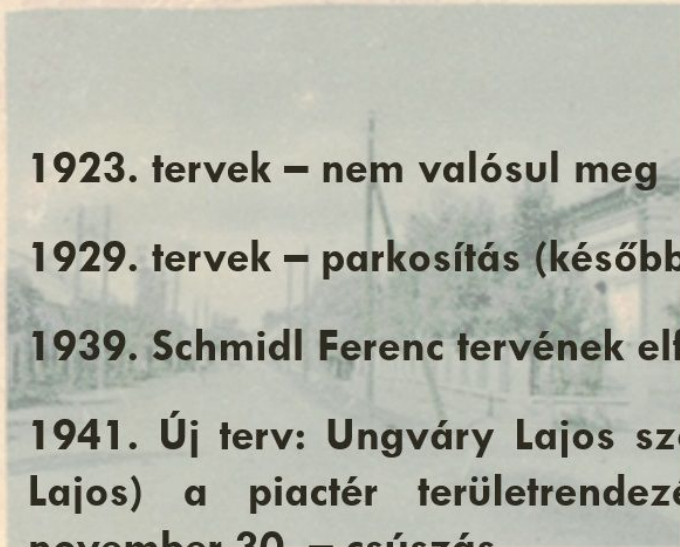
Községháza.

A községháza az Erzsébet tér egy részletével 1911-ben

Sárbogárd

Községháza

Fő-utca-részlet

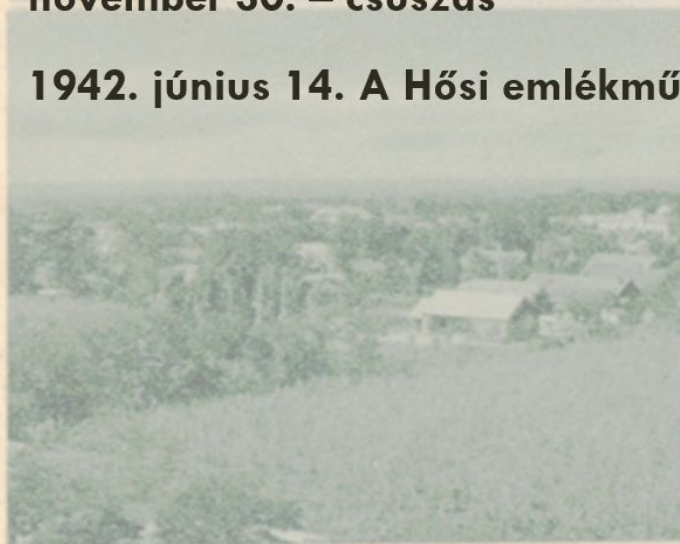
1923. tervek – nem valósul meg

1929. tervek – parkosítás (később valósul meg)

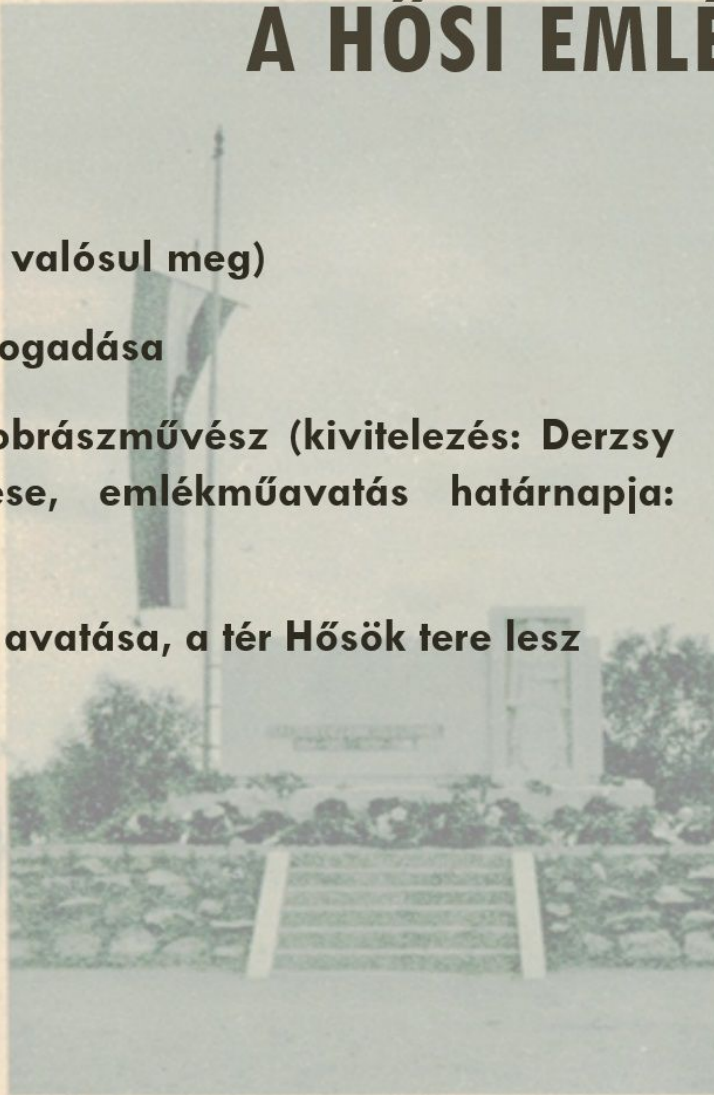
1939. Schmidl Ferenc tervének elfogadása

1941. Új terv: Ungváry Lajos szobrászművész (kivitelezés: Derzsy Lajos) a piactér területrendezése, emlékműavatás határnapja: november 30. – csúszás

1942. június 14. A Hősi emlékmű avatása, a tér Hősök tere lesz

Látkép

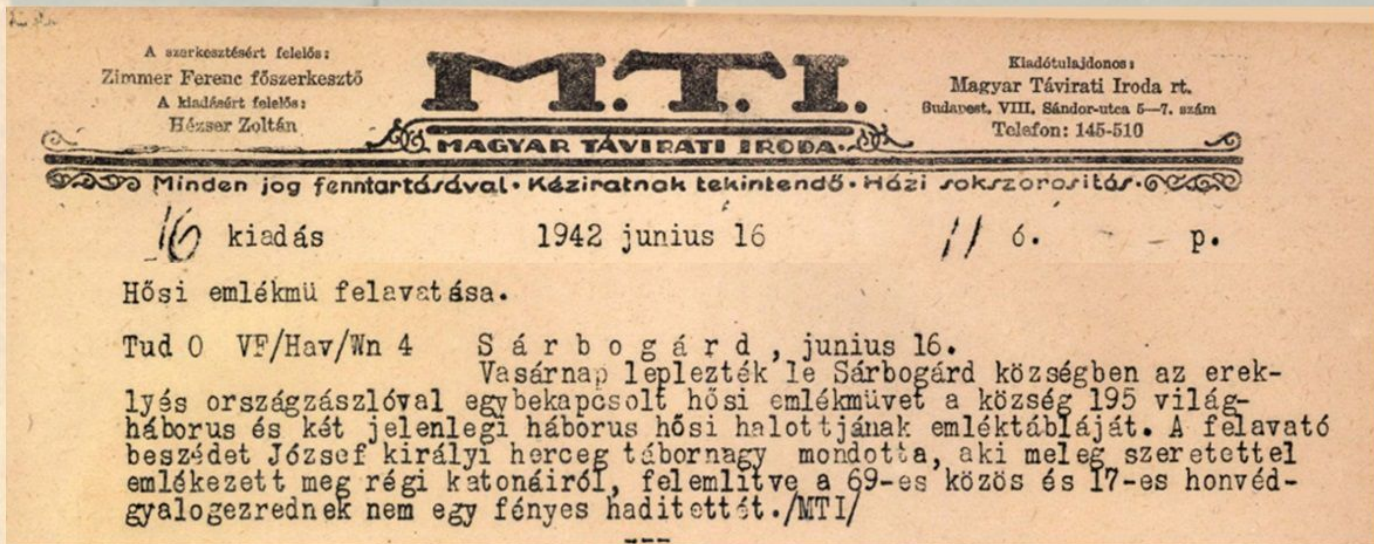
Sácbogárd Országzászló és Hősök szobra

Róm. kath. elemi iskola

Pályaudvar

A HŐSI EMLÉKMŰ MEGÉPÍTÉSE

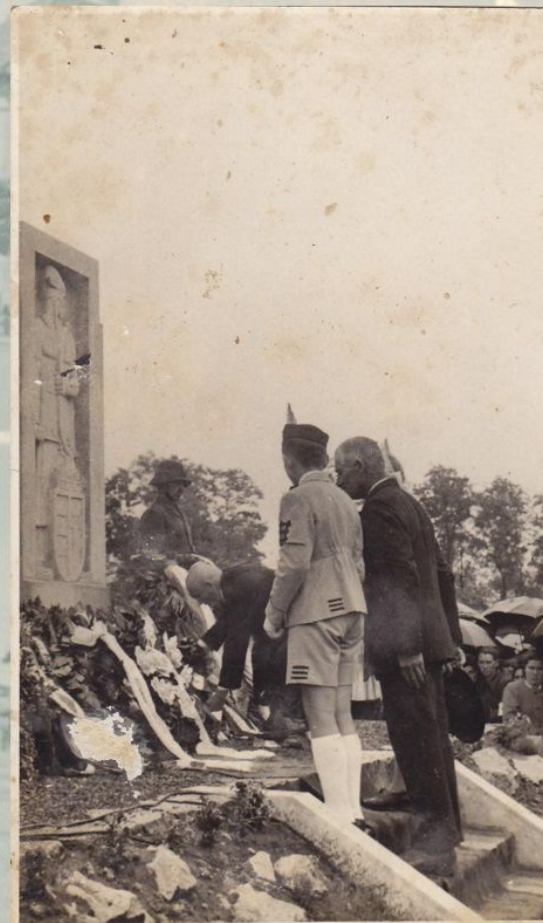

Az MTI híradása az emlékmű felavatásáról

Látkép

Sárbogárd Országzászló és Hősök szobra

Az avatás képei. Bal szélén az emlékmű szoboralakja, lábainál a később eltávolított koronás címerrel

Fő-utca-részlet

A HŐSI EMLÉKMŰ MEGÉPÍTÉSE

Róm. kath. elemi iskola

Emlékműavatás a szemerkélő esőben

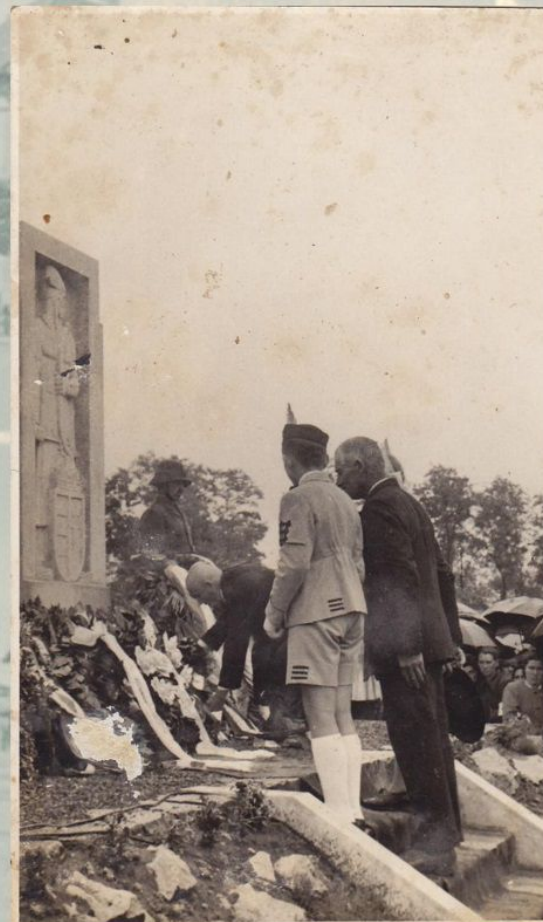
Az avatás képei. Bal szélén az emlékmű szoboralakja, lábainál a később eltávolított koronás címerrel

Látkép

Sáclogárd Országzászló és Hősök szobra

Az avatás képei. Háttérben, jobb szélén az emlékmű az országzászlóval. Elöl József főherceg

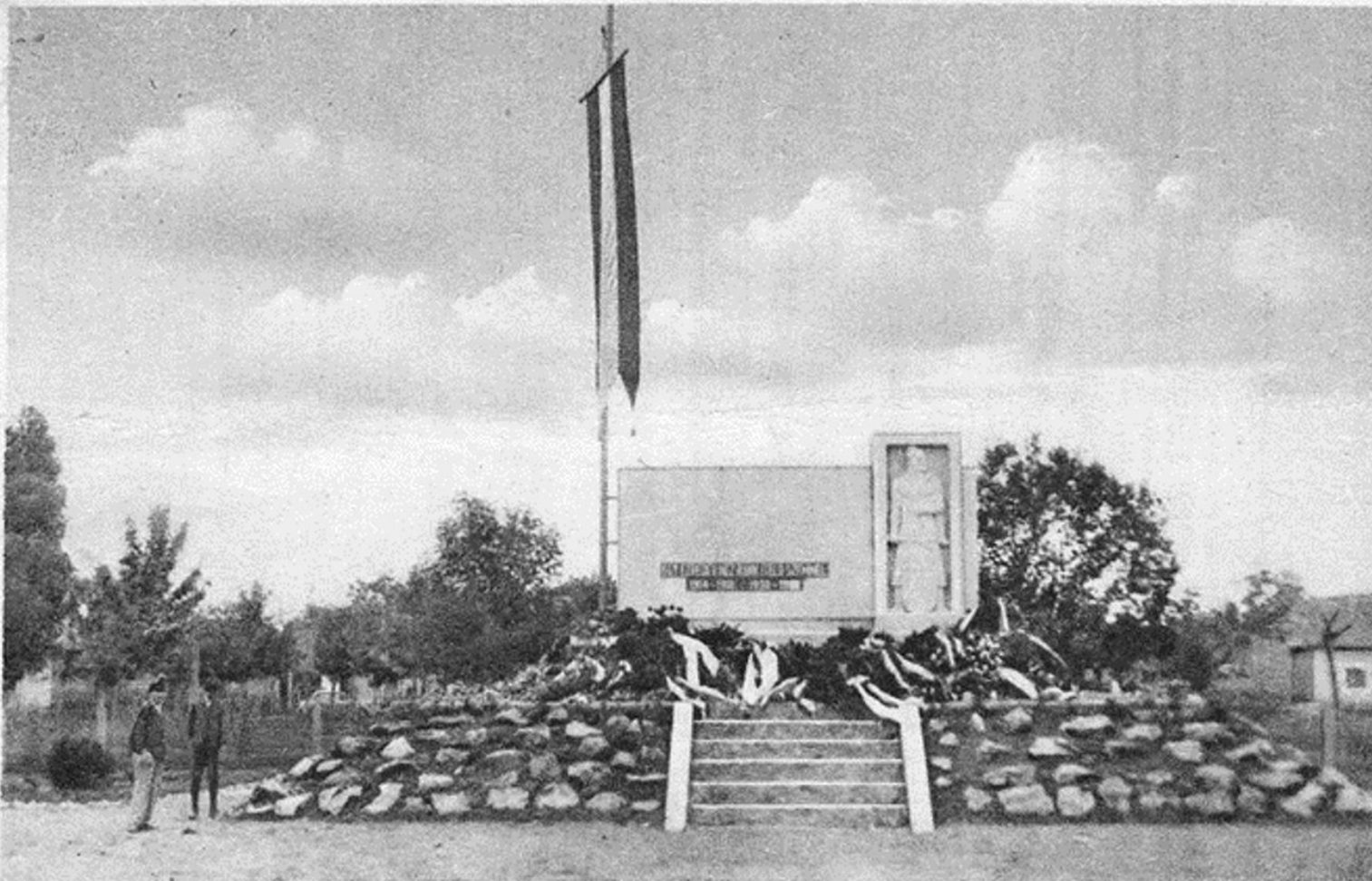
A HŐSI EMLÉKMŰ MEGÉPÍTÉSE

Az avatás képei. Bal szélén az emlékmű szoboralakja, lábainál a később eltávolított koronás címerrel

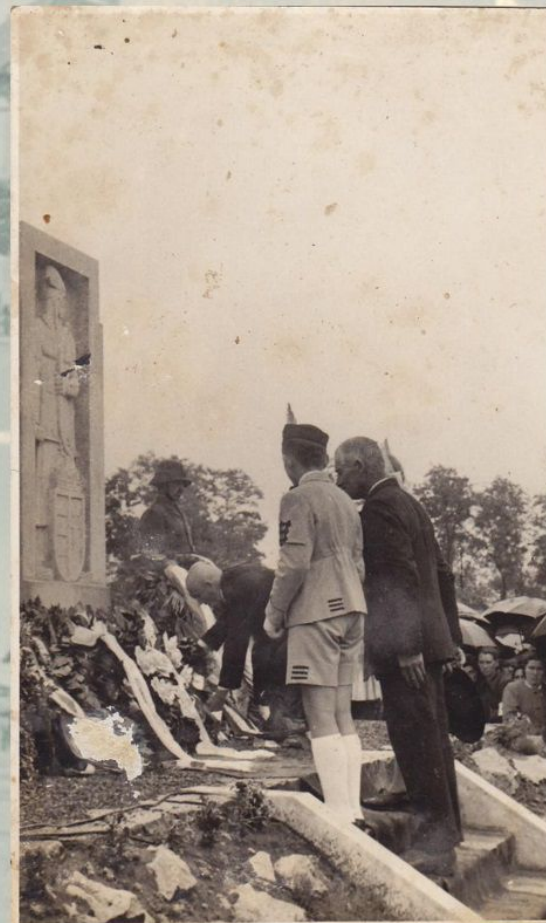
A Hősök emlékműve az avatás után. Felirata:
EGY EZREDÉV NÉZ RÁNK ITÉLŐ SZEMMEL!

A HŐSI EMLÉKMŰ MEGÉPÍTÉSE

Sárbogárd

Hősök emlékműve

Az avatás képei. Bal szélén az emlékmű szoboralakja, lábainál a később eltávolított koronás címerrel

TÁRSBÉRLETBEN: SZOVJET ÉS MAGYAR EMLÉKMŰVEK, SZOVJET KATONAI TEMETŐ

1945. szovjet hősi temető kialakítása

1946. a szovjet emlékmű felállítása

1946. után: a szovjet katonai temető végleges rendezése

1956. tüntetések a szovjet, megemlékezés a magyar emlékműnél

1960. emléktábla elhelyezése az obeliszken a „Felszabadulás” 15. évfordulójára

Üdvözlét Sárbogárdról

TÁRSBÉRLETBEN: SZOVJET ÉS MAGYAR EMLÉKMŰVEK, SZOVJET KATONAI TEMETŐ

A szovjet emlékmű, valamikor az ötvenes években.
Mögötte, megbújva, a magyar emlékmű

Képeslap Sárbogárdról, 1946. Középen a szovjet obeliszk (talán a legkorábbi képes ábrázolása, még a betonsírok nélkül)

Üdvözlét Sárbogárdról

TÁRSBÉRLETBEN: SZOVJET ÉS MAGYAR EMLÉKMŰVEK, SZOVJET KATONAI TEMETŐ

Koszorúzás a szovjet emlékműnél. Háttérben a homokkő kerítés

Üdvözlét Sárbogárdról

A szovjet sírkert az új emléktáblával, és a magyar emlékművel, hatvanas évek

FELSZABADULÁSUNK ÉS
ÉNFORDULÁSUNK ÖLÉKÉRE
A MAGYAR NEM
SZABADSÁGÉRT
ÉLETÜNK ÁLDOTT
SZÉKÉT KATONAINK

BÉNYÁS...
CEPKAI...
CSEH...
HAROS...
HEGY...
BENY...

ÖNKÉRE A SZÓVÉRT
HÁRSZERŐ HARCOSAINAK
TISZTELJÉTESEINK
ÉS TISZTEINK ÁRKA
ÉLETÜNK ÁLDOTTAK A
MAGYAR NEM SZABADSÁGA
ÉRTÉKÉÉRT ÉS FÜGGETLEN
SÉGÉRT.

A TÁRSBÉRLET VÉGE: SZÁMŰZETÉS

1960-as évek: a szovjet sírkert átalakítása

1972. A Hősi emlékmű áthelyezése Tompa Mihály és a Tury Miklós utca sarkára (2001-ig ott marad)

Az átalakított sírkert, a fejfák nélkül, a virágágyásokkal

A TÁRSBÉRLET VÉGE: SZÁMŰZETÉS

1960-as évek: a szovjet sírkert átalakítása

1972. A Hősi emlékmű áthelyezése Tompa Mihály és a Tury Miklós utca sarkára (2001-ig ott marad)

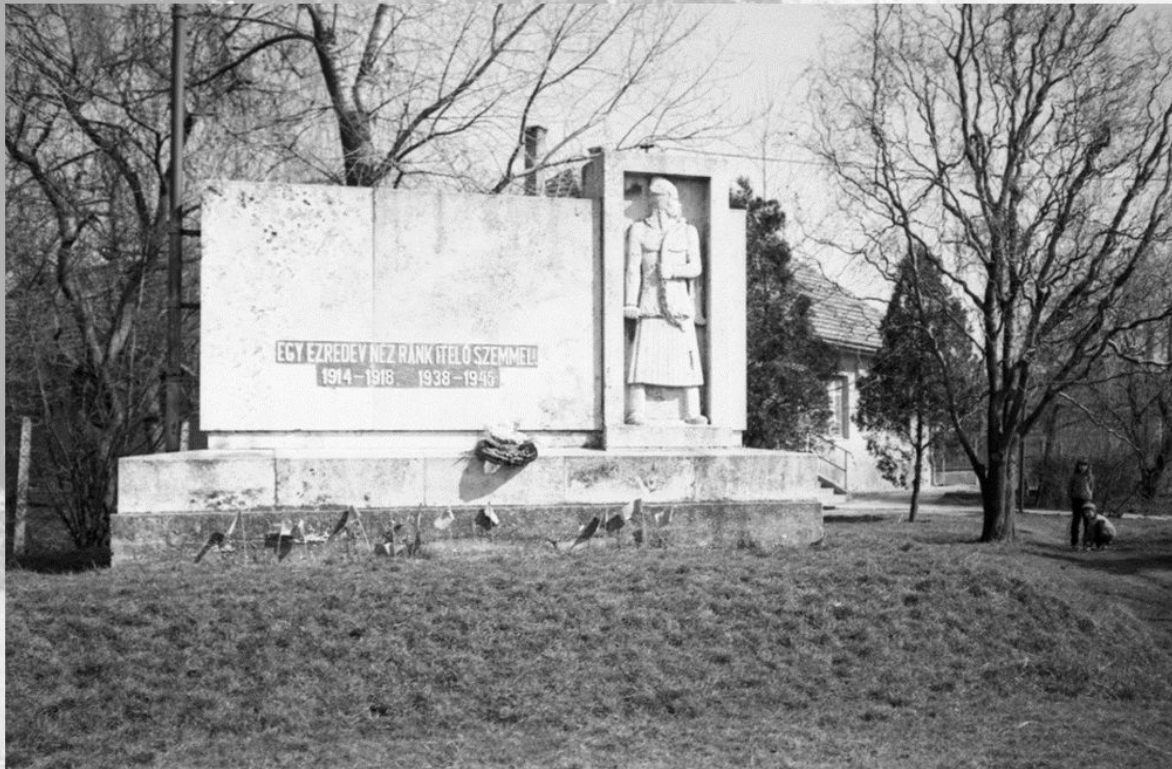
A magyar emlékmű „száműzetésben”, címer nélkül, a tüdőgondozó mellett

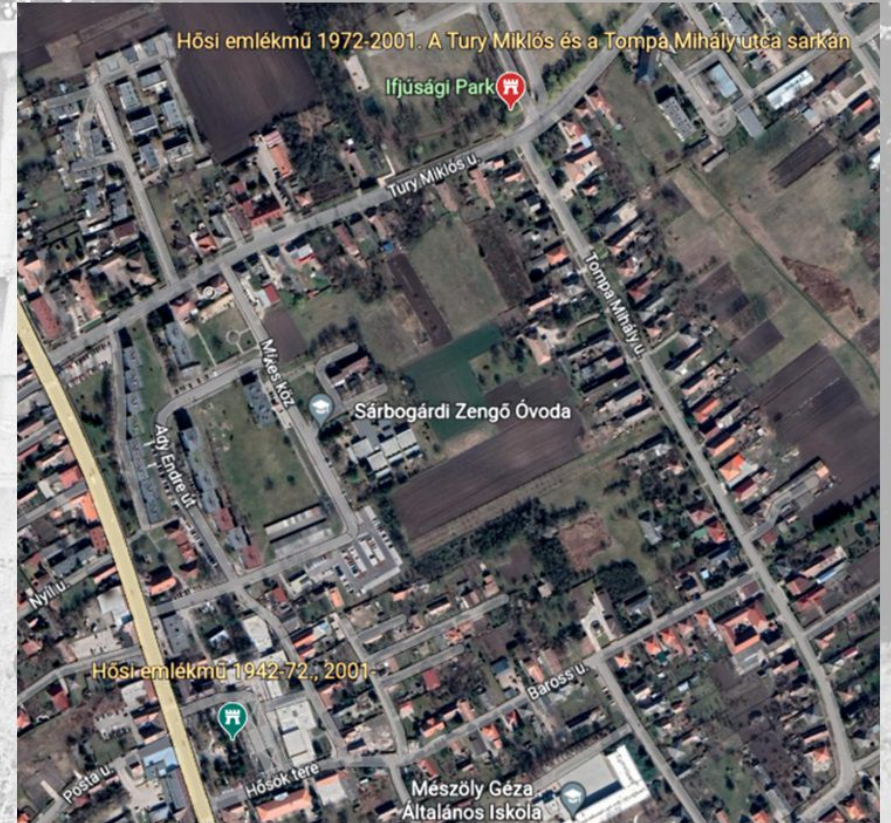
A TÁRSBÉRLET VÉGE: SZÁMŰZETÉS

1960-as évek: a szovjet sírkert átalakítása

1972. A Hősi emlékmű áthelyezése Tompa Mihály és a Tury Miklós utca sarkára (2001-ig ott marad)

A magyar emlékmű „száműzetésben”, címer nélkül, a tüdőgondozó mellett

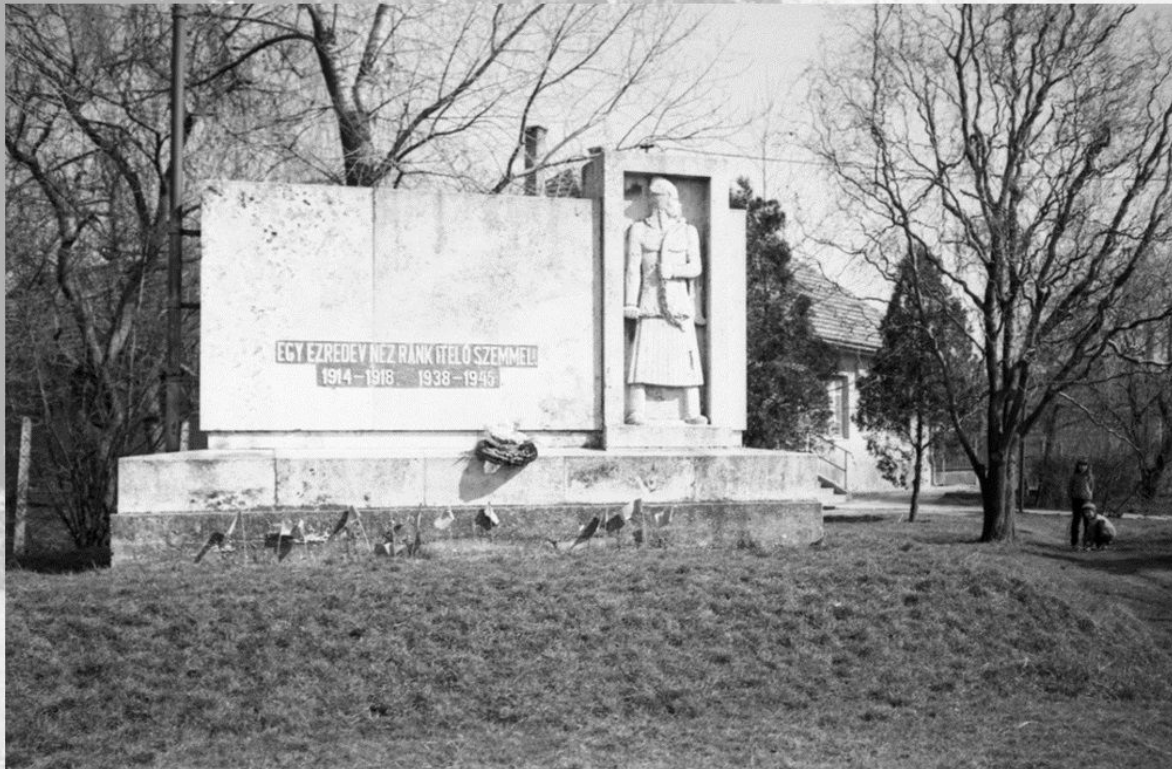

A magyar emlékmű régi és új helye a városban

A TÁRSBÉRLET VÉGE: SZÁMŰZETÉS

1960-as évek: a szovjet sírkert átalakítása

1972. A Hősi emlékmű áthelyezése Tompa Mihály és a Tury Miklós utca sarkára (2001-ig ott marad)

A magyar emlékmű „száműzetésben”, címer nélkül, a tüdőgondozó mellett

A szovjet obeliszk, 1985.

Mögötte a magyar emlékmű alapzatát jelentő dombocska

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

1991. első tervek a Hősi emlékmű visszahelyezésére, a szovjet obeliszk eltávolítására

2001. augusztus 6. a szovjet emlékmű elbontása

2001. augusztus 11. a Hősi emlékmű visszahelyezése

2001. augusztus 20. a Hősi emlékmű újra avatása

EGY EZREDEVENNEZ RANKITELŐ SZEMMEL

1938-1945

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

1991. első tervek a Hősi emlékmű visszahelyezésére, a szovjet obeliszk eltávolítására

2001. augusztus 6. a szovjet emlékmű elbontása

2001. augusztus 11. a Hősi emlékmű visszahelyezése

2001. augusztus 20. a Hősi emlékmű újra avatása

A szovjet emlékmű bontása, 2001. Ledőlt az obeliszk.

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

1991. első tervek a Hősi emlékmű visszahelyezésére, a szovjet obeliszk eltávolítására

2001. augusztus 6. a szovjet emlékmű elbontása

2001. augusztus 11. a Hősi emlékmű visszahelyezése

2001. augusztus 20. a Hősi emlékmű újra avatása

A Hősi emlékmű visszahelyezése, 2001

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

1991. első tervek a Hősi emlékmű visszahelyezésére, a szovjet obeliszk eltávolítására

2001. augusztus 6. a szovjet emlékmű elbontása

2001. augusztus 11. a Hősi emlékmű visszahelyezése

2001. augusztus 20. a Hősi emlékmű újra avatása

A visszahelyezett emlékmű elő...

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

1991. első tervek a Hősi emlékmű visszahelyezésére, a szovjet obeliszk eltávolítására

2001. augusztus 6. a szovjet emlékmű elbontása

2001. augusztus 11. a Hősi emlékmű visszahelyezése

2001. augusztus 20. a Hősi emlékmű újra avatása

VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

Az új szovjet hősi emlékmű...

...és hátoldala, 2022.

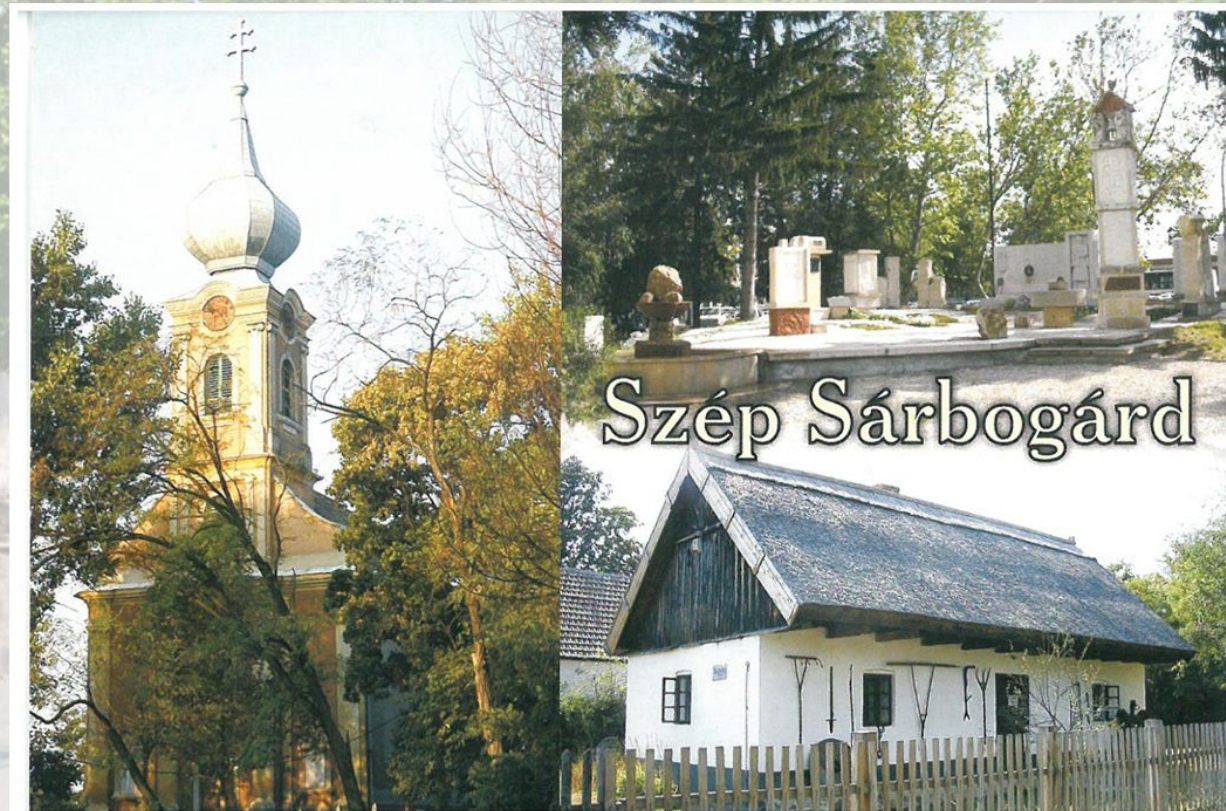
VISSZATÉRÉS ÉS ÚJJÁSZÜLETÉS

...és a kenotáfium

...és hátoldala, 2022.

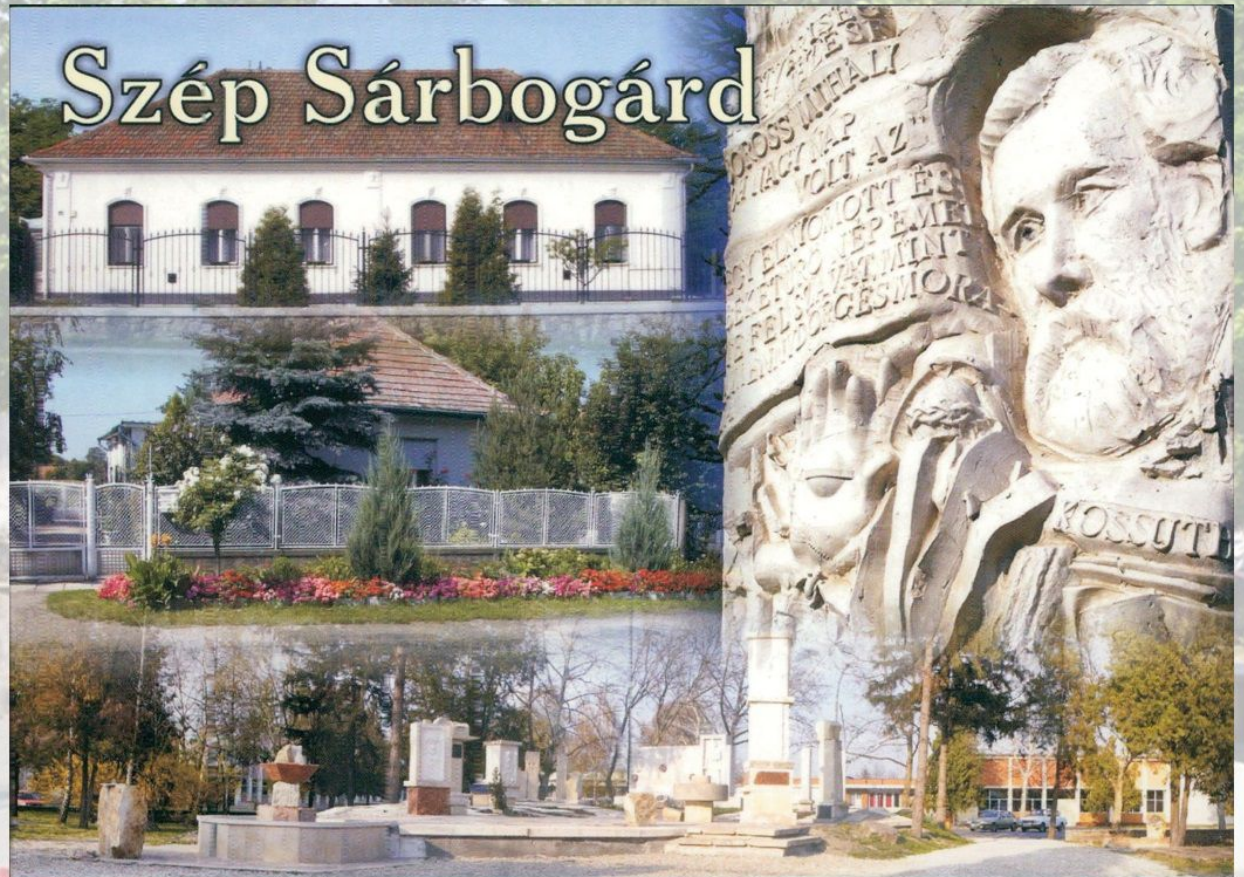
A MILLENNIUMI EMLÉKMŰ-EGYÜTTES

Az emlékmű-együttes egy képeslapon, 2000-es évek

A MILLENNIUMI EMLÉKMŰ-EGYÜTTES

Szép Sárbogárd

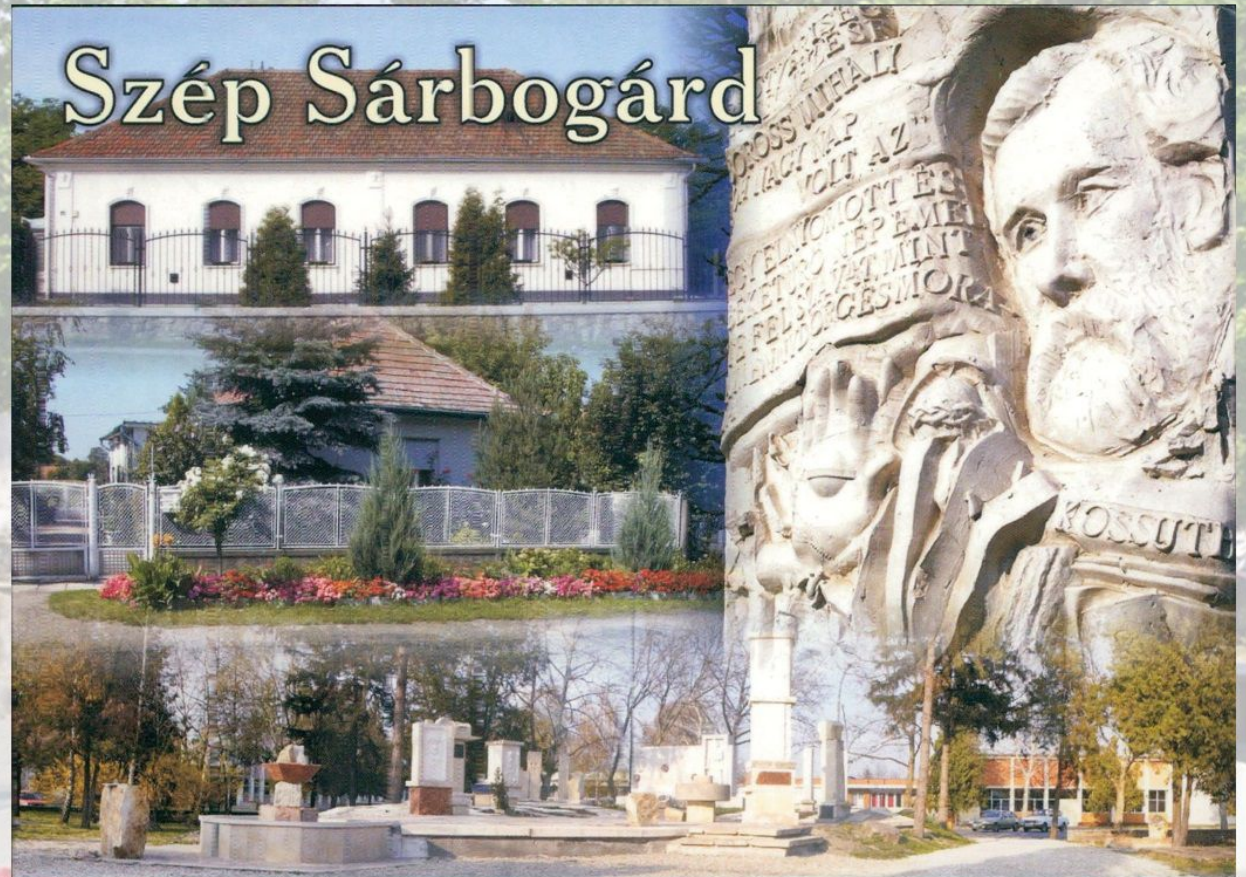

Az emlékmű-együttes egy képeslapon, 2000-es évek

A MILLENNIUMI EMLÉKMŰ-EGYÜTTES

Az emlékmű-együttes napjainkban

Az emlékmű-együttes egy képeslapon, 2000-es évek

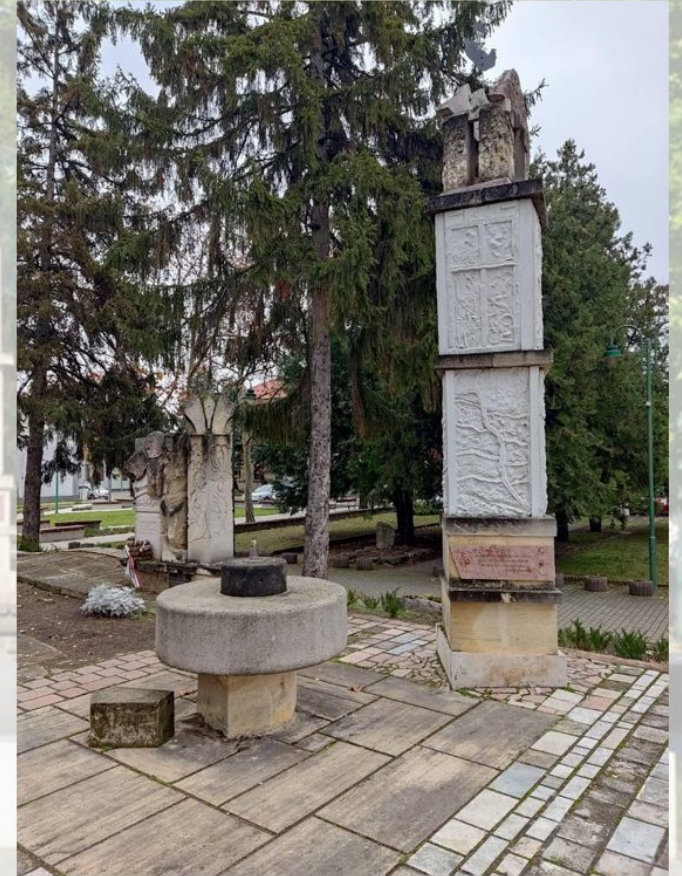
AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES KÉPOSZLOPAI

A honfoglalás

A sámánoltár

A sámánoltár és a megszabadulási emlékoszlop

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES KÉPOSZLOPAI

Tatárjárás

Államalapítás - Gizella

Mohácsi csata

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES KÉPOSZLOPAI

II. Rákóczi Ferenc és szabadságharca

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES KÉPOSZLOPAI

Szabadságküzdelmek – 1848, 1956

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES KÉPOSZLOPAI

I. világháború

Szabadságküzdelmek – 1848, 1956

II. világháború

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES AVATÁSA, ÉS AMI AZÓTA TÖRTÉNT

2002. A millenniumi emlékmű-együttes avatása (alkotó: Huszár Péter, szobrász-kőfaragó)

2013. térkövezés és a jelképes ajtó megépítése

2021. az emlékmű mögötti parkoló parkosítása

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES AVATÁSA, ÉS AMI AZÓTA TÖRTÉNT

2002. A millenniumi emlékmű-együttes avatása (alkotó: Huszár Péter, szobrász-kőfaragó)

2013. térkövezés és a jelképes ajtó megépítése

2021. az emlékmű mögötti parkoló parkosítása

A város igazi arca lehet

Átadták a Hősök terén a megújult millenniumi emlékműegyüttest

Sárbogárd (la) – „A megújuló Hősök tere által reméljük, idővel lesz majd központja, igazi arca ennek a városnak.” – Ez a mondat tegnap, a millenniumi emlékműegyüttes átadását bevezető keretjáték során hangzott el, s azt hiszem, sok sárbogárdi

közös vágyát fejezi ki. Az új köztéri alkotás alaprajzában a történelmi Magyarország kontúrját követi, s emlékkövei múltunk fontos eseményeire utalnak.

A majd másfél órás átadási ünnepségen helyi színjátzó és zenei együttesek, szavalók és szólisták léptek fel, nagy sikerrel. Több beszédet is hallhattunk, szólt a megjelentekhez dr. Horváth Endre alpolgármester, Hargitai Lajos a Városszépítő és Hagyományörző Egyesület nevében, a történelmi egyházak képviselői. Varnyu Péter polgármester mintegy negyven emléklapot osztott ki az alkotás létrejöttében szerepet vállaló csoportoknak és magánszemélyeknek. Közülük külön említést érdemel az alkotó, Huszár Péter szobrász-kőfaragó, Jobban János, az emlékmű-együttes „értelmi szerzője”, és Fabó László, aki jelentős összeget adományozott erre a célra. **Fotó: AZI**

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES AVATÁSA, ÉS AMI AZÓTA TÖRTÉNT

A monolitiként álló emléktábla a Hősi emlékmű mögött

A város igazi arca lehet

Átadták a Hősök terén a megújult millenniumi emlékműegyüttest

Sárbogárd (la) – „A megújuló Hősök tere által reméljük, idővel lesz majd központja, igazi arca ennek a városnak.” – Ez a

mondat tegnap, a millenniumi emlékműegyüttes átadását bevezető keretjáték során hangzott el, s azt hiszem, sok sárbogárdi

közös vágyát fejezi ki. Az új köztéri alkotás alaprajzában a történelmi Magyarország kontúrját követi, s emlékkövei múltunk fontos eseményeire utalnak.

A majd másfél órás átadási ünnepségen helyi színjátszó és zenei együttesek, szavalók és szólisták léptek fel, nagy sikerrel. Több beszédet is hallhattunk, szólt a megjelentekhez dr. Horváth Endre alpolgármester, Hargitai Lajos a Városszépítő és Hagyományörző Egyesület nevében, a történelmi egyházak képviselői. Varnyu Péter polgármester mintegy negyven emléklapot osztott ki az alkotás létrejöttében szerepet vállaló csoportoknak és magánszemélyeknek. Közülük külön említést érdemel az alkotó, Huszár Péter szobrász-kőfaragó, Jobban János, az emlékmű-együttes „értelmi szerzője”, és Fabó László, aki jelentős összeget adományozott erre a célra. **Fotó: AZI**

A Fejér Megyei Hírlap beszámolója, 2002. aug. 21.

AZ EMLÉKMŰ-EGYÜTTES AVATÁSA, ÉS AMI AZÓTA TÖRTÉNT

A monolitiként álló emléktábla a Hősi emlékmű mögött

A város igazi arca lehet

Átadták a Hősök terén a megújult millenniumi emlékműegyüttest

Sárbogárd (la) – „A megújuló Hősök tere által reméljük, idővel lesz majd központja, igazi arca ennek a városnak.” – Ez a mondat tegnap, a millenniumi emlékműegyüttes átadását bevezető keretjáték során hangzott el, s azt hiszem, sok sárbogárdi

közös vágyát fejezi ki. Az új köztéri alkotás alaprajzában a történelmi Magyarország kontúrját követi, s emlékkövei múltunk fontos eseményeire utalnak.

A majd másfél órás átadási ünnepségen helyi színjátszó és zenei együttesek, szavalók és szólisták léptek fel, nagy sikerrel. Több beszédet is hallhatunk, szólt a megjelentekhez dr. Horváth Endre alpolgármester, Hargitai Lajos a Városszépítő és Hagyományörző Egyesület nevében, a történelmi egyházak képviselői. Varnyu Péter polgármester mintegy negyven emléklapot osztott ki az alkotás létrejöttében szerepet vállaló csoportoknak és magánszemélyeknek. Közülük külön említést érdemel az alkotó, Huszár Péter szobrász-kőfaragó, Jobban János, az emlékmű-együttes „értelmi szerzője”, és Fabó László, aki jelentős összeget adományozott erre a célra. **Fotó: AZI**

A Fejér Megyei Hírlap beszámolója, 2002. aug. 21.

MIÉNK ITT A TÉR

FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS A KÉPEK JEGYZÉKE

Nyomtatott források

Könyvek

Farkas Gábor (szerk.): *Sárbogárd város története*. Sárbogárd: Vár. Tcs., 1989. 198., 217. oldal
Hargitai Lajos (szerk.): *Történelmi sétá Sárbogárdon. Barangolás egy jelenkori és hajdanvolt mezővárosban*. Sárbogárd, Bogárd és Vidéke Hírház, 2018. 153-170. oldal
Hargitai Lajos (szerk.): *Sárbogárd 1956. Vallomások, tények, dokumentumok*. Sárbogárd, Bogárd és Vidéke Lapkiadó, 2001. 197-204. oldal

Újságcikkek (időrendben)

Azok az örvenes évek... és a gimnázium. 65 év távlatából. In: Barabás Irén (szerk.) Diákújság. A Sárbogárdi Petőfi Sándor Gimnázium lapja. 2021. október. Különszám. 1-12. oldal
Hargitai-Kiss Virág: *Lélekharang*. Bogárd és Vidéke, 2005. október 6. - XVI. évf. 40. szám, 1. oldal
Hargitai Lajos: *A Hősök tere története*. 2011. július 21. - XXII. évf. 29-30. szám, 5. oldal
Hargitai Lajos: *Tíz éve dőlt le a szovjet obeliszk*. 2011. július 21. - XXII. évf. 29-30. szám, 4-5. oldal
Hargitai-Kiss Virág: *Változások a központban*. Bogárd és Vidéke, 2013. július 25. - XXIV. évf. 30-31. szám, 3. oldal
Hargitai-Kiss Virág: *Miénk itt a tér*. Bogárd és Vidéke, 2021. szeptember 30. - XXXII. évf. 39. szám, 1-2. oldal

Online források

I. világháborús emlékművek (Sárbogárd). MNL Fejér Vármegyei Levéltára honlapja. https://mnl.gov.hu/mnl/fml/i_vilaghaborus_emlekmuek_sarbogard
Hósi emlékmű. Köztérkép.hu honlapja. <https://www.kozterkep.hu/21295/hosi-emlekmu>
Millenniumi emlékpark. Köztérkép.hu honlapja. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#>
MTI Hírchívum, 1920-1945. <https://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>

Fényképgyűjtemények

Bogárd és Vidéke Lapkiadó Gyűjteménye
Sárbogárd anno – Sárbogárd története képekben <https://www.sarbogardanno.hu/>
Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye
Vörösmarty Mihály Könyvtár Helytörténeti Gyűjteménye (VMK Gyűjtemény) <https://helyismeret.vmk.hu/digitalizalt-kepessaggyujtemenyunk>

Képek jegyzéke

1. (Cím) dia

Csoportkép: saját felvétel
Emlékmű: I. Világháborús emlékművek (Sárbogárd). MNL Fejér Vármegyei Levéltára honlapja. https://mnl.gov.hu/mnl/fml/i_vilaghaborus_emlekmuek_sarbogard

2. dia

Háttér: VMK, Helytörténeti Gyűjtemény
Az Erzsébet tér: Történelmi sétá Sárbogárdon, 156. oldal
Üdvözlét Sárbogárdról: VMK, Helytörténeti Gyűjtemény

3. dia

Háttér: VMK, Helytörténeti Gyűjtemény
MTI híre az emlékmű avatásáról: MTI Hírchívum, 1920-1945. <https://archiv1920-1944.mti.hu/Pages/PDFSearch.aspx?Pmd=1>
Az ünnepség képei: Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye
Képeslap: Történelmi sétá Sárbogárdon, 160. oldal

4. dia

Háttér: VMK, Helytörténeti Gyűjtemény
Képeslap, 1946. dunaiúvárosi József Attila Könyvtár Békési György Gyűjteménye
A szovjet emlékmű fényképe: Bogárd és Vidéke Lapkiadó Gyűjteménye
A szovjet sírkert: Történelmi sétá Sárbogárdon, 170. oldal
Koszorúzás: Történelmi sétá Sárbogárdon, 162. oldal
Csoportkép az obeliszknél: Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye

5. dia

Háttér: I. Világháborús emlékművek (Sárbogárd). MNL Fejér Vármegyei Levéltára honlapja. https://mnl.gov.hu/mnl/fml/i_vilaghaborus_emlekmuek_sarbogard
Átalakított sírkert: Tóth Gyula felvétele, Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye
Az obeliszk: Tóth Gyula felvétele, Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye
A magyar emlékmű „számmutatója”: Tóth Gyula felvétele, Sárbogárdi Múzeum Egyesület Gyűjteménye
Térkép: <https://earth.google.com/web/@46.88729837,18.62279895,107.20039419a,1000,25527912d,30y,0h,0t,0r/data=MikKJw0CiExaEdmdVN5ZFZva3IIzVTcWlxajd2M3R5NjhoNWUwSUGgAQ>

6. dia

Háttér: saját felvétel
A szovjet emlékmű bontása: Bogárd és Vidéke Lapkiadó Gyűjteménye
A Hósi emlékmű visszahelyezése: Bogárd és Vidéke Lapkiadó Gyűjteménye
A visszahelyezett emlékmű elő- és hátoldala: saját felvétel
Az új szovjet emlékmű: saját felvétel
Kenotáfium: saját felvétel

7. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>
Szép Sárbogárd képeslapok: VMK, Helytörténeti Gyűjtemény
Az emlékmű-együttes napjainkban: saját felvétel

8. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>
Valamennyi fénykép: saját felvétel

9. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>
Valamennyi fénykép: saját felvétel

10. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>
Valamennyi fénykép: saját felvétel

11. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>
Újságcikk: https://mnl.gov.hu/mnl/fml/i_vilaghaborus_emlekmuek_sarbogard
Emléktábla fotói: saját felvételek
Az Emlékpark képe: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#>
Miénk itt a tér: *Miénk itt a tér*. Bogárd és Vidéke, 2021. szeptember 30. - XXXII. évf. 39. szám, 1. oldal

12. dia

Háttér: Dr. Pincés Sándor felvétele. <https://www.kozterkep.hu/6600/millenniumi-emlekpark#vetito=229396>